

ואם תאמר שהקדוש ברוך הוא עושה דין באדם בלי דין, הרי נאמר, שפאשר הדין שורה על האדם כשהוא צדיק, משום אהבתו של הקדוש ברוך הוא אליו היא, כמו שנתבאר, שהרי הקדוש ברוך הוא מרחם עליו באהבה לקרב אותו אליו, משבר את הגוף כדי להשליט את הנשמה, ואז מתקרב האדם אליו באהבה כראוי, והנשמה שולטת והגוף נחלש. וצריך גוף חלש ונפש חזקה שמתגברת בחזק, ואז הוא אהוב של הקדוש ברוך הוא, כמו שאמרו החכמים, נותן הקדוש ברוך הוא לצדיק צער בעולם הזה כדי לזכות אותו לעולם הבא.

וכאשר הנשמה חלשה וגוף חזק, הוא שונאו של הקדוש ברוך הוא, שאינו מרצה בו, לא נותן לו צער בעולם הזה, אלא דרכיו מתקנות והוא בשלמות יתרה, משום שאם עושה צדקה או חסד, הקדוש ברוך הוא משלם לו את שכרו בעולם הזה, ולא יהיה לו חלק בעולם ההוא. וזהו שתרגם אונקלוס (דברים ז) ומשלם לשונאיו וגו' - משלם לשונאיו טובות שהם עושים [הוא], ומשום כך אותו צדיק שנשבר תמיד הוא אהוב של הקדוש ברוך הוא. והדברים הללו כשפדק, ולא מצא חטא בידו שנענש עליו.

באן יש להסתפל בכמה סטריין, חד, אחד - שהנה ראינו שאין השכינה שורה במקום עצוב, אלא במקום שיש בו שמחה. אם אין בו שמחה, אין שכינה שורה באותו מקום, כמו שנאמר (מלכים ב-א) ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד דה. שהרי ודאי ששכינה לא

ואי תימא דקדשא בריך הוא עביד דינא כבר נש בלא דינא. הא אתמר, דכד דינא שריא עליה דבר נש פד איהו זפאה. בגין רחימותא דקדשא בריך הוא ביה איהי, כמה דאתמר. דהא קדשא בריך הוא רחים עליה ברחימו לקרבא ליה לגביה, מתבר גופא בגין לשלטאה נשמתא, וכדין אתקריב בר נש לגביה ברחימו כדקא יאות. ונשמתא שלטא וגופא אתחלש. ובעיא גופא חולשא ונפשא תקיפא דאתתקף בתקיפו, וכדין איהו רחמא דקדשא בריך הוא. כמה דאמרו חברייא, יהב קדשא בריך הוא לצדיק צערא בעלמא דין, בגין למזפי ליה לעלמא דאתי.

וכד נשמתא חלשא וגופא תקיפא, איהו שנאיה דקדשא בריך הוא דלא אתרעי ביה, לא יהיב ליה צערא בהאי עלמא אלא אורחוי מתתקנן והוא בשלימו יתיר. בגין דאי עבד צדקה או טיבו קדשא בריך הוא משלם ליה אגריה בהאי עלמא ולא יהוי ליה חולק בההוא עלמא. ודא הוא דתרגם אונקלוס (דברים ז) ומשלם לשונאיו וגו', ומשלם לשנאוהי טבוון דאינון עבדין וגו' (איהו). ובגין כך ההוא זפאה דאתבר תדיר איהו רחמא דקדשא בריך הוא, והני מילי כד בדק ולא אשפח חובא בידיה דאתענש עליה.

הבא אית לאסתפלא בכמה סטריין. חד, דהא חמינן דשכינתא לא שריא באתר עצובו אלא באתר דאית ביה חדוה. אי חדוה לית ביה, לא שריא שכינתא בההוא אתר. כמה דאת אמר, (מלכים ב א) ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד יי, דהא שכינתא ודאי לא שריא באתר עצובו. מנלן

מיעקב. דבגין דהנה עציב עליה דיוסף
 אסתלקת שכינתא מניה, פיון דאתא ליה
 חדוה דבשורה דיוסף מיד ותחי רוח יעקב
 אביהם. הכא בהאי זפאה דאתבר פיון דאיהו
 חלשא ואתבר במכאובין, אן הוא חדוה דהא
 איהו בעציבו ולית עמיה חדוה כלל.

וחד דהא חמינן פמה רחמינן הוה צדיקיא
 קמי קדשא בריה הוא ולא אתברו
 במרעין ולא במכאובין ולא אתחלש גופא
 דלהון לעלמין. אמאי לאו אלין פאלין,
 דאלין אתברו ואלין קיימי בגופייהו כדקא
 יאות.

ואם תאמר דהא אלין דקיימו בקיומא כדקא

יאות, בגין דאינון צדיקי בני צדיקי
 אינהו, פמה דאוקמוה. ואלין אתרנין צדיקי
 ולא בני צדיקי, הא קא חמינן צדיקי בני
 צדיקי, דהא אבוי דדין זפאה בר זפאה,
 ואיהו זפאה. אמאי אתבר גופייהו במכאובין
 וכל יומי בצערא.

אלא הכא רזא איהו, דהא כל עובדוי
 דקודשא בריה הוא בקשוט וזכו
 (איוב לד) כי פעל אדם ישלם לו וכארח
 איש ימצאנו. אשפחנא בספרי קדמאי רזא
 חדא, ולגביה רזא אחרא חד דאיהו תרין,
 דהא אית זמנין דסיהרא איהי בפגימו
 ושריא בדינא ושמשא לא אשתפח גבה.
 ובכל זמנא ובכל שעתא אית לה לאפקא
 נשמתין בבני נשא כמה דלקטא בקדמיתא,
 ואפיקת לון השתא בזמנא דאיהי קיימא
 בדינא. האי מאן דנקיט לה בההוא זמנא
 ליהוי תדיר בגריעותא, ומספנותא אזלא
 לגביה, ואתבר תדיר בדינא כל יומי דבר
 נש בין חייבא בין זפאה. בר דצלותא

שורה במקום עצוב. מנין לנו?
 מיעקב, שמשום שהיה עצוב על
 יוסף הסתלקה ממנו שכניה. פיון
 שבאה לו השמחה על בשורת
 יוסף, מיד ותחי רוח יעקב
 אביהם. כאן בצדיק הזה
 שנשבר, פיון שהוא חלש ונשבר
 במכאובים, איפה השמחה?
 שהרי הוא בעצב ואין עמו כלל
 שמחה.

ואחד - שהנה ראינו כמה
 אהובים היו צדיקים לפני
 הקדוש ברוך הוא ולא נשברו
 בחלאים ולא במכאובים, ולא
 נחלש גופם לעולמים, למה לא
 אלה כאלה - שאלה נשברו,
 ואלה עומדים בגופם פראוי?

ואם תאמר שהנה אלה שעמדו
 בקיום פראוי משום שהם
 צדיקים בני צדיקים הם, כמו
 שבארוהו, ואלו האחרים
 צדיקים ולא בני צדיקים - הנה
 ראינו צדיקים בני צדיקים,
 שהנה אביו של זה צדיק בן
 צדיק, והוא צדיק, למה נשבר
 גופו במכאובים וכל ימיו בצער?
 אלא כאן הוא סוד, שהנה כל
 מעשי הקדוש ברוך הוא באמת
 וצדק, (איוב לד) כי פעל אדם ישלם
 לו וכארח איש ימצאנו. מצאנו
 בספרי הראשונים סוד אחד,
 ואצלו סוד אחר אחד שהוא
 שנים, שהרי יש לפעמים
 שהלבנה בחסרון ושורה בדין
 ואין השמש נמצא אצלה, ובכל
 זמן ובכל שעה יש לה להוציא
 נשמות לבני אדם כמו שלקטה
 בראשונה, ומוציאה אותם כעת
 בזמן שהיא עומדת בדין, ומי
 שלוקח אותה באותו זמן, יהיה
 תמיד בחסרון והעני הולך אליו,
 ונשבר תמיד בדין כל ימי האדם,
 בין חיב בין זפאי, רק שתפלה
 מבטלת את כל גזרי הדינים